

Workshop “Natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit”

Maatregelengroep 1: Invasieve uitheemse soorten

Met consensus over alle teksten behalve de voorstellen die **oranje** (beargumenteerd voorbehoud van één of meerdere stakeholders) of **rood** (sterk en beargumenteerd voorbehoud of verzet van één of meerdere stakeholders) staan aangegeven.

Deelnemers

- **Voorzitter: Ludo Holsbeek – VG LNE**
- **Verslag: Paulus Tak – FOD DG Leefmilieu**
- Jurgen Tack – INBO - Voorzitter Atelier Biodiversiteit
- Bruno Danis – IRSNB
- Dhr. Halles
- Sam Vandenplas – WWF
- M van Geit - WWF
- Alain Peeters – RHEA
- Michel Terlinden - Federatie bosbouw
- Els Martens – VG LNE-ANB
- Koen De Smet – VG LNE
- Pierre-Jean Delvoye - Kabinet Minister La Ruelle
- Catherine Debruyne - DGRNE
- Etienne Branquart - Platform biodiversiteit
- David Cox – POD Wetenschapsbeleid
- Ines Verleye – FOD DG Leefmilieu
- Geert Raeymaekers – FOD DG Leefmilieu
- Karel Vervoort – VOKA
- Valerie Kochuyt – Natuurpunt
- Jos Gysels – Natuurpunt
- Steven van Hol – Natuurpunt
- Sébastien LOISEAU, Conseiller Département Ecologie Industrielle FORTEA.
- Anne Panneels FGTB/ABVV
- Koen Tierens AVBS *schriftelijke insteek*

De werkgroep BEDREIGDE SOORTEN EN KWETSBARE ECOSYSTEMEN wenst naast de meer specifieke opmerkingen opgenomen in de onderstaande tekst, de aandacht te vestigen op volgende punten van algemeen belang:

1. In het algemeen zou de tekst meer aandacht kunnen geven aan het belang van een **long term policy planning** en het belang van **beperken van export van de eigen ecologische footprint**, zowel wat betreft CO₂, energie, voeding, hout, visserijproducten, ... Deze maatregel is niet enkel in het belang van het Leefmilieu en de Biodiversiteit, maar is in termen van long term policy planning een cruciaal economisch gegeven. We hebben geen andere keuze dan te zoeken naar een duurzaam omgaan met de natuurlijke rijkdommen. In dezelfde geest is het belangrijk om zowel op korte als op lange termijn de afweging te maken – financieel, sociaal en m.b.t. het leefmilieu – van de **cost of action versus de cost of inaction**, ook als middel om het maatschappelijk draagvlak voor noodzakelijke acties te vergroten.

2. Het optimaal benutten van de in België aanwezige expertise.

Inzake Biodiversiteit, bedreigde soorten en kwetsbare ecosystemen bestaat er binnen België een aanzienlijke expertise, verspreid over de verschillende instanties en over de overheden. De bevoegdheidsverdeling is acht nemend, moet verzekerd worden dat deze expertise op een optimale manier een input kan leveren bij het uitwerken van een nationale standpuntbepaling op internationale beleidsfora, zoals CCMLAR, IWC of de verschillende Europese raads werkgroepen.

3. Mogelijke acties voor het Belgisch Voorzitterschap 2010

- Het jaar 2010 valt samen met de 10de CBD COP en het aflopen van de Europese biodiversiteitsdoelstelling om het verlies aan biodiversiteit te stoppen tegen 2010 (Conclusies Göteborg-top in 2001). Tijdens het Belgisch Voorzitterschap worden mogelijk een aantal *Events* georganiseerd
- Een mogelijk thema dat de WG wil aanleveren voor overweging is zeker "Klimaat en Biodiversiteit", met insteek op basis van de uitkomst van de verschillende studies die momenteel lopen (Texbiag, Bi-Bi-Bi, enz).
- De ontwikkeling van een netwerk van marien beschermde gebieden in het kader van de 2010 en de 2012 doelstellingen werd reeds voorgesteld als onderwerp voor een conferentie, in samenwerking met IUCN.
- Het agenderen van het belang van de 2010-doelstelling. Het agenderen van het ecologisch en socio-economisch belang/impact van ecologische netwerken, in Europees verband het Natura 2000 netwerk. De evaluatie van de integratie van biodiversiteitsdoelstellingen in andere beleidsdomeinen op Europees en mondiaal niveau.

Inleiding

Internationale context

Ontwikkelingen en trends

De biodiversiteit blijft zoals nooit tevoren bedreigd door de menselijke activiteit, via verloren gaan en fragmentatie van habitats, verspreiding van exotische invasieve soorten, vervuiling, overexploitatie en klimaatverandering. Er wordt geschat dat het huidige uitstervingstempo op wereldvlak tot duidend keer sneller is dan tijdens de hele geschiedenis van onze planeet (Millennium Ecosystem Assessment, 2005).

Ook al wordt er enig succes geboekt, toch blijft het tempo en de omvang van de implementatie van maatregelen voor de bescherming van de biodiversiteit onvoldoende.

Om doelmatig te reageren op de bedreigingen voor de biodiversiteit hebben de regeringsleiders en staatshoofden van de Europese Unie er zich in juni 2001 tijdens de Europese top van Göteborg toe verbonden om het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 een halt toe te roepen. Tijdens de zesde Conferentie van Partijen bij het Verdrag inzake Biologische Diversiteit in Den Haag hebben de staten er zich in april 2002 ook toe verbonden om tegen 2010 te komen tot een forse reductie van het huidige tempo van achteruitgang van de biodiversiteit op wereld-, regionaal en nationaal vlak. Deze doelstelling werd goedgekeurd tijdens de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling van Johannesburg in 2002 en overgenomen in andere conventies inzake biodiversiteit zoals CMS, Ramsar en CITES.

In juli 2002 werd de Europese "Doelstelling 2010" met een meer stringente formulering overgenomen in het 6de Milieu Actie Programma (MAP) van de Europese Unie, waarbij ook de Göteborg-doelstelling werd meegenomen.

Internationale plannen en doelstellingen

Internationale context

Het **Biodiversiteitsverdrag van de Verenigde Naties** (CBD) is het eerste internationaal instrument dat specifiek gericht is op de biodiversiteit in een mondiale en globale context. De drie doelstellingen van het verdrag zijn (1) *behoud van de biodiversiteit*, (2) *duurzaam gebruik van de bestanddelen ervan* en (3) *toegang tot en billijke verdeling van de uit de exploitatie van de genetische rijkdommen voortvloeiende voordelen*.

Het verdrag neemt een aantal horizontale thema's in beschouwing, zoals de toegang tot en de verdeling van de uit de exploitatie van de genetische rijkdommen voortvloeiende voordelen (waarvoor binnen de CBD een internationaal stelsel wordt besproken – deze onderhandelingen dienen tegen 2010 te worden afgerond), exotische invasieve soorten, enz. In het kader van het verdrag zijn eveneens thematische werkprogramma's aangenomen, zoals een werkprogramma over biodiversiteit in beboste gebieden (dit programma zal grondig worden herbekeken tijdens de eerstkomende COP in Bonn in mei 2008).

In het kader van de CBD is het **Protocol van Cartagena inzake bioveiligheid** (2000) tot op heden het enige bindend internationaal instrument. Het protocol betreft uitsluitend genetisch gemodificeerde organismen (GGO's) – en meer bepaald hun impact op de biodiversiteit –, en legt de procedures vast voor het veilig overdragen, behandelen en gebruiken van gemodificeerde levende organismen, in het bijzonder bij grensoverschrijdende verplaatsingen.

GEZIEN DE DRAAGWIJDTE VAN DE CBD KAN DIT VEDRAG WORDEN BESCHOUWD ALS EEN KADEROVEREENKOMST DIE ALS "KOEPEL" DIENT VOOR VERSCHILLENDE, MEER SPECIFIEKE VERDRAGEN EN AKKOORDEN, ZOALS ONDER MEER:

- de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde uitheemse dieren en planten (CITES)
- het Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten (CMS)
- de Overeenkomst betreffende vochtige zones (Ramsar)
- de Werelderfgoedovereenkomst (World Heritage Convention, WHC)

Andere internationale fora zijn eveneens bijzonder relevant in het kader van de biodiversiteit, zoals bijvoorbeeld de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO). De FAO is betrokken bij het bosbeheer op internationaal vlak (de FAO produceert beleidsondersteunende documenten en is voorzitter van het Collaborative Partnership on Forests), bij de toegang tot de fyto-genetische hulpbronnen voor de voedselproductie en de landbouw, enz.¹

Een groot aantal internationale werkzaamheden richten zich op specifieke ecosystemen, zoals bijvoorbeeld:

- marien milieu: Zeerecht Verdrag UNCLOS, OSPAR-verdrag voor de bescherming van het maritieme milieu in de Noordoostelijke Atlantische Oceaan, ASCOBANS-overeenkomst inzake de instandhouding van kleine walvisachtigen in de Noordzee, enz.
- bossen: het VN-bossenforum (UNFF) (in 2007 werden een niet-bindend instrument en een meerjaren-werkprogramma aangenomen), ITTO, FAO
- Antarctica: Antarcticaverdrag, Protocol van Madrid en Commissie voor de instandhouding van de levende rijkdommen in de Antarctische wateren (CCAMLR).

Europese context

Op Europees vlak zijn de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijnen en de oprichting van het netwerk Natura 2000 een fundamenteel instrument voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de CBD.

In 2006 heeft de Europese Commissie een bekendmaking aangenomen voor het opzetten van een beleid om de teruggang van de biodiversiteit in de EU een halt toe te roepen ('halting the loss of biodiversity by 2010 and beyond'), met concrete maatregelen en een verduidelijking van de verantwoordelijkheden van de Europese instellingen en van de lidstaten.

¹ *Internationaal verdrag aangaande fyto-genetische hulpbronnen voor de voeding en de landbouw – een juridisch bindend instrument voor het behoud en het duurzaam gebruik van de fyto-genetische hulpbronnen voor voeding en landbouw en voor een billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit de exploitatie ervan.*

Verder zijn op Europees vlak een groot aantal sectorale instrumenten ontwikkeld rond specifieke thema's – actieplan “Forest Law Enforcement Governance and Trade” ter bestrijding van de illegale houthandel, richtlijn 2001/18 over de doelbewuste introductie van GGO's in het milieu, de onlangs aangenomen richtlijn inzake mariene strategie, groenboek-blauwboek over het maritiem beleid van de EU, enz.

Samen met het Milieuprogramma van de Verenigde Naties neemt de Raad van Europa het Secretariaat waar van de Pan-Europese strategie voor de landschappelijke en biologische diversiteit.

Verder wordt het CITES-verdrag via verschillende communautaire verordeningen op EU-vlak geïmplementeerd. Deze verordeningen regelen niet alleen de internationale handel in de door dit Verdrag beschermde soorten, maar ook de handelstransacties in de betreffende specimina binnen de Europese Unie.

Nationale context

Ontwikkelingen en trends

Op wereldvlak zijn er ongeveer 1,9 miljoen levende soorten in kaart gebracht. Naar schatting leven er op aarde tussen 3 en 100 miljoen levende soorten – een realistische schatting is om en bij 15 miljoen soorten². Het Millennium Ecosystem Assessment geeft aan dat ongeveer 60% van de diensten die ecosystemen aan de mens leveren een achteruitgang kennen of op niet-rationele wijze worden gebruikt.

In België zijn vanwege de geografische en geologische kenmerken van het grondgebied en als gevolg van de menselijke invloed op het landgebruik een veelheid aan habitats ontstaan waarvan een groot aantal op Europees vlak belangrijk worden geacht (59 ervan zijn geregistreerd in de Habitatrichtlijn en worden beschermd binnen het netwerk Natura 2000, dat meer dan 13% van het Belgisch grondgebied bestrijkt). Er worden ongeveer 36.300 soorten micro-organismen, planten, paddestoelen en dieren geteld. Toch zijn er volgens de berekeningen van experts in België in het totaal waarschijnlijk meer dan 55.000 soorten aanwezig (Peeters et al., 2003).

Eén derde van de plant- en diersoorten zijn in België bedreigde soorten. Tientallen plant- en diersoorten worden momenteel door minder dan vijf populaties vertegenwoordigd: voor deze soorten is het risico op uitsterving kritiek. Honderden en misschien zelfs duizenden soorten zijn in België bedreigd (Peeters *et al.*, 2003; Dumortier *et al.*, 2005; CEEW, 2005).

Bestaande plannen en nationale doelstellingen

In België rust de bevoegdheid voor het behoud van de natuur voor het grootste deel expliciet bij de Gewesten – als uitzondering blijft het federaal niveau verantwoordelijk voor milieuzaken in de maritieme gebieden die onder de rechtsmacht van de Belgische staat vallen en voor de invoer, uitvoer en doorgang van niet-inheemse soorten, met belangrijke aspecten zoals de strijd tegen de

² Bron: *Biodiversiteit in België: een overzicht van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen*.

bedreigingen vanwege de internationale handel of het beleid rond Access and Benefit Sharing (CITES, FLEGT, enz.)

Het belang van biodiversiteit op militaire domeinen en spoorwegbermen benadrukken.

Het biodiversiteitsbeleid strekt zich uit tot andere aspecten dan alleen het behoud van de natuur; zo omvat het onder meer de beleidsverantwoordelijkheid en de hefboomen voor het duurzaam gebruik ervan met het oogmerk op een billijke verdeling van de voordelen die eruit voortvloeien. Daarom dienen de instrumenten en middelen van ontwikkelingssamenwerking, financiën, economie, mobiliteit, enz. te worden gemobiliseerd, samen met de talrijke mogelijke hefboomen (overheidsopdrachten, belastingen, enz.).

Het referentiekader van de acties inzake biodiversiteit op nationaal vlak is de Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie (2006-2016). Binnen deze strategie worden 15 strategische doelstellingen prioritair gesteld. Voor elk van deze strategische doelstellingen worden operationele doelstellingen geïdentificeerd als richtsnoer voor de implementatie. De nationale strategie verwijst onder meer naar instrumenten die op Europees of internationaal vlak zijn ontwikkeld (strategieën, richtlijnen, regelgevingen, ...) en naar de reeds genomen of te nemen maatregelen op Belgisch vlak.

De Gewesten en de Federale regering hebben strategieën en/of plannen opgesteld inzake biodiversiteit en talrijke acties hebben reeds plaatsgevonden.

Op federaal vlak zijn verschillende acties van het Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008 rechtstreeks op de biodiversiteit gericht:

- Actie 18 (« de biodiversiteit beschermen ») betreft expliciet de biodiversiteit en voorziet een integratie van de problemen rond biodiversiteit in vier belangrijke federaal sectoren (transport, economie, ontwikkelingssamenwerking, onderzoek). Voor elke sector dienen de betrokken federale besturen sectorale actieplannen uit te werken.
- Actie 19 is gericht op de bevordering van duurzaam bosbeheer en de strijd tegen illegaal hakken van hout.
- Actie 20 voorziet een geïntegreerd beheer van de Noordzee teneinde mariene gebieden met grote biodiversiteitswaarde beter te beheren en te beschermen tegen de menselijke druk.

Het duurzaam beheer van de menselijke activiteiten rond, op en in zee valt in het toepassingsgebied van het "Masterplan" voor de Noordzee. Het Masterplan is in eerste instantie een strategische kijk waarbinnen sectorale werkzaamheden werden en worden gevoerd, met onder meer het uitzetten van beschermd mariene gebieden en het opstellen van beheersplannen ervoor.

In het programma "Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling" (2005-2009), dat aansluit op het eerste en het tweede Wetenschappelijk programma ter ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling, wordt het thema "biodiversiteit" opgenomen als prioritair onderzoeksgebied.

Het Vlaamse Gewest heeft een plan voor milieubeleid aangenomen (MINA 3, 2003-2007, tot in 2010 verlengd) dat in grote lijnen het milieubeleid uiteenzet dat door het Vlaamse Gewest, de provincies en de lokale overheden dient te worden gevoerd; het

plan voorziet actieplannen, projecten en concrete maatregelen. De in het plan vastgelegde doelstellingen en maatregelen worden via het jaarlijks milieuplan aangepast en verlengd. Het Plan is ontwikkeld rond 12 aan het milieu gerelateerde thema's, waarvan één specifiek de biodiversiteit betreft.

Algemene doelstellingen omvatten een gebiedsgericht beleid waaronder de ontwikkeling van een coherent ecologisch netwerk en verzekeren van duurzaam beheer van gebieden, een soortengericht beleid waaronder de opmaak en uitvoering van soortenbeschermingsplannen, een beleid gericht op het herstel van een natuurgerichte milieukwaliteit voor kwetsbare habitats en soorten, een doelgroepen gericht beleid waaronder partnerschappen met verenigingen, landeigenaars en –gebruikers, en samenwerking met lokale overheden. Ook zijn tweejaarlijks een milieurapportage en een natuurrapportage vereist (MIRA, NARA).

De prioritaire acties voor het leefmilieu en het (stedelijk) groen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden onderstreept in het tweede Gewestelijk Ontwikkelingsplan (2002). Dit algemeen kader wordt vervolledigd door een reeks meer specifieke plannen en programma's (beheersplan Zoniënwoud, groen-blauw netwerk).

De Waalse regering heeft op 9 maart 1995 het "Plan d'environnement pour le développement durable" (PEDD) aangenomen. Een van de hoofdstukken van dit plan is gewijd aan het behoud van de diversiteit.

De in het plan vastgelegde doelstellingen voor het behoud van de natuur zijn:

- Het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het opvangpotentieel van wild leven op het hele grondgebied;
- Het behoud en het herstel van de natuurlijke elementen in de stedelijke en landelijke landschappen;
- De veralgemening van natuur- en milieueducatie.

Verder heeft de Europese Commissie onlangs een evaluatiestudie aangevat over de efficiëntie van de maatregelen en mechanismen ter implementatie van de CITES-regelgeving in de Lidstaten; ook heeft de Commissie op 13 juni 2007 een aanbeveling aangenomen waarin een reeks maatregelen wordt voorzien voor een betere toepassing van deze regelgeving. Net zoals de andere Lidstaten werd België verzocht om tijdens de komende maanden een actieplan te bepalen om deze aanbeveling toe te passen.

Voorstel voor een actieplan op korte termijn (2008-2012)

Gezamenlijke doelstellingen

DE OPZET IS OM ÉÉN OF MEERDERE ALGEMENE DOELSTELLINGEN (GELINKT AAN DE INTERNATIONALE EISEN) VOOR TE STELLEN EN GEMEENSCHAPPELIJKE, SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN TE IDENTIFICEREN TUSSEN DE GEWESTEN, HET FEDERALE NIVEAU, DE BEVOLKING EN HET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD.

De Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie heeft als algemene doelstelling op nationaal en internationaal vlak bij te dragen tot het objectief om het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 een halt toe te roepen.

Daarvoor is een meer efficiënte en coherente implementatie van de drie doelstellingen van de Conventie inzake Biodiversiteit nodig, rekening houdend met de andere relevante verdragen en akkoorden inzake biodiversiteit. Om de "doelstelling 2010" te bereiken, voorziet de Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie een kader voor het te voeren beleid en voor de acties die dienen te worden ontwikkeld, via 15 strategisch prioritaire doelstellingen:

1. De prioritaire bestanddelen van de biodiversiteit in België identificeren en opvolgen
2. De gevolgen en de oorzaken van biodiversiteitsbedreigende processen en activiteiten bestuderen en opvolgen
3. De biodiversiteit in België in een behoudsgunstige staat bewaren of herstellen
4. Een duurzaam gebruik van de bestanddelen van de biodiversiteit zekerstellen en bevorderen
5. Streven naar een betere integratie van de biodiversiteit in alle sectorale sociale en economische beleidsopties

Vraag van een sociale partner naar verduidelijking van de term 'sectoraal'

6. Bevorderen van en bijdragen tot de toegang tot de genetische rijkdommen en een billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik ervan
7. De wetenschappelijke kennis over biodiversiteit verbeteren en via communicatie verspreiden
8. De samenleving betrekken via communicatie, voorlichting, bewustmaking van het brede publiek en opleiding
9. Het controlekader rond biodiversiteit versterken en de inachtneming van de wetgeving rond biodiversiteit zekerstellen
10. Coherentie verzekeren tussen de engagementen in verband met biodiversiteit en de akkoorden en de uitvoering ervan
11. Een continue en efficiënte internationale samenwerking garanderen inzake bescherming van de biodiversiteit
12. Wegen op de internationale agenda binnen de verdragen en conventies inzake biodiversiteit

13. Komen tot een betere Belgische inspanning om de biodiversiteitsproblemen op te nemen in de relevante organisaties en internationale programma's
14. Duurzaam bosbeheer in andere landen bevorderen
15. De beschikbaarheid van geschikte middelen voor de biodiversiteit zekerstellen

Maatregelengroepen en concrete acties

ELKE WORKSHOP WORDT ONDERVERDEELD IN **MAATREGELENGROEPEN** (BV: ECO-INNOVATIE/ECODESIGN IN HET KADER VAN WORKSHOP SDPCP). BINNEN ELKE MAATREGELENGROEP WORDEN TWEE À DRIE **CONCRETE MAATREGELEN** TER DISCUSSIE GEBRACHT. ELKE MAATREGEL KAN DEELPUNTEN BEVATTEN ZODAT DE MAATREGEL EEN COHERENT GEHEEL VORMT. PER MAATREGELENGROEP WORDT DIENTENGEVOLGE EEN TEKST OPGESTELD MET DE VOLGENDE ELEMENTEN (IN HET TOTAAL ZOU DE TEKST MAXIMAAL 4 À 5 PAGINA'S LANG MOETEN ZIJN):

MAATREGELENGROEP "BEDREIGDE SOORTEN EN KWETSBARE ECOSYSTEMEN"

CONTEXT:

De maatregelen die in deze groep worden besproken betreffen de volgende onderwerpen:

- Twee specifieke bedreigingen voor de biodiversiteit:

1. Exotische invasieve soorten

Het betreft hier soorten die (doelbewust of ongewild) buiten hun natuurlijke habitat elders worden geïntroduceerd en die zich daar kunnen aanpassen, met als gevolg een explosieve populatieaan groei waardoor deze exotische soorten inheemse soorten beconcurreren, de bestaande habitats verstoren en de biodiversiteit wijzigen. Deze invasieve "exoten" maken een bedreiging voor de biodiversiteit uit en kunnen daarnaast economische schade aanrichten³ (landbouw, bosbouw, infrastructuur, ...) en/of een negatieve invloed op de volksgezondheid hebben.

2. Klimaatveranderingen

Klimaatveranderingen worden steeds belangrijker als bedreiging voor biodiversiteit. Daarnaast kan ook het beleid om klimaatverandering aan te pakken zelf bedreigend zijn voor biodiversiteit indien dit gebeurt zonder degelijk rekening te houden met gevolgen voor biodiversiteit. Het is daarom zeer belangrijk om op alle niveaus, namelijk internationaal, regionaal en nationaal, coherentie te verzekeren tussen beleid in verband met klimaatverandering en beleid voor behoud van biodiversiteit.

³ In een recente studie wordt de kost van de schade die door niet-inheemse, invasieve soorten wordt aangericht geschat op 240\$ per jaar en per capita, waardoor de wereldeconomie 5% van het anders beschikbare kapitaal moet inboeten.

- Twee specifieke ecosystemen:

1. Mariene ecosystemen

Wat betreft de impact van de menselijke druk op het mariene milieu blijken de talrijke bestaande wetenschappelijke werken het eens als ze voor dit milieu een verregaande achteruitgang vaststellen. De meest significante trends zijn in dat verband:

- De mariene habitats lijden sterk onder visvangst, bouw, zand- en kiezelwinning, het leggen van pipelines en onderzeese kabels en het veranderende klimaat.
- De levende mariene rijkdommen zijn nog steeds het voorwerp van een algemene en aanhoudende overexploitatie, waardoor zonder trendbreuk de verdwijning ervan onvermijdelijk is. Deze menselijke activiteiten betreffen niet alleen de doelsoorten maar ook andere, niet geregistreerde soorten. Door zeevaart en aquacultuur bestaat het risico op introductie van niet-inheemse soorten en zelfs GGO's. Geluidsoverlast is steeds meer een probleem.
- Ook al neemt de contaminatie van de Noordzee trendmatig af, toch blijft extreme aandacht en oplettendheid vereist voor wat betreft "nieuwe chemische stoffen", nutriënten/voedingsstoffen en radioactieve stoffen. Verder blijven de diverse illegale of accidentele proceslozingen van oliën bijdragen tot een langzame maar zekere achteruitgang van de kwaliteit van het mariene milieu.

De noodzaak om de mariene biodiversiteit te beschermen is de laatste jaren een belangrijk thema van het milieubeleid op internationaal vlak geworden. Grootschalige mediacampagnes en nieuwe wetenschappelijke inzichten en opinies hebben de aandacht van een breed publiek op dit thema gevestigd. Het is verwonderlijk dat zowel de wetenschappelijke gemeenschap als de milieuorganisaties en een breed publiek van mening zijn dat deze grotere bewustwording nog niet is vertaald naar een meer resolute samenwerking (van België) op nationaal en internationaal vlak. De maatschappelijke verwachtingen rond dit thema hebben daarom gigantische proporties aangenomen. In 2008-2009 zal de mariene biodiversiteit op internationaal vlak een belangrijk aandachtspunt zijn; verder is er ook de doelstelling om het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 een halt toe te roepen; de "afspraken" van 2010 valt samen met het (potentieel) Belgische EU-presidentschap en België kan dus geen verstek laten gaan.

Het debat rond de bescherming en het behoud van de natuur en de levende wereld betreft zowel de genetische rijkdom als de levende soorten en de ecosystemen. De mariene biodiversiteit bevindt zich voor een groot deel in internationale wateren. De bescherming van deze natuurlijke rijkdom vereist daarom engagementen op het vlak van multilaterale instrumenten. De biodiversiteit op Belgisch maritiem grondgebied is een federale [bevoegdheid](#). Daarom is het vanwege de coherentie wenselijk dat het federale niveau in naam van België verantwoordelijk staat voor het waarnemen van de bescherming en het behoud van de levende soorten in de open zee en in die rol voorstellen doet om aan de maatschappelijke verwachtingen tegemoet te komen.

2. Antarctica

Antarctica geeft bij uitstek ruimte voor internationale samenwerking; België heeft in dit gebied van oudsher een belangrijke rol gespeeld en komt hier sinds meerdere jaar weer fors op de voorgrond, zowel op politiek vlak als op beleidsvlak. [Dit](#)

ecosysteem verdient bijzondere aandacht vanwege zijn kwetsbaarheid, met name door de "polaire amplificatie" van de globale opwarming.

MAATREGEL 1: Invasieve exoten

BESCHRIJVING

Slechts een kleine fractie exotische soorten hebben een invasief karakter, met min of meer grootschalige schade wat betreft het leefmilieu of de volksgezondheid. Deze soorten worden in het algemeen doelbewust geïntroduceerd voor landbouw-, tuinbouw, viskwekerij- of jachtdoeleinden.

De Gewesten zijn verantwoordelijk voor het natuurbehoud en dus ook voor het beheer van invasieve exoten; toch beschikt de Federale staat over belangrijke hefboomen om de invoer van risicodragende soorten in België tegen te gaan via de reglementering van de invoer en de handel. Wat betreft de strijd tegen biologische invasie worden deze preventieve acties vaak als veel efficiënter en minder duur beschouwd dan een latere bestrijding die wordt opgenomen als het ongewenste soort reeds stevig op het terrein is ingeplant.

Outputs van de werkzaamheden van het Belgisch forum over invasieve soorten (BFIS): zie Annex I

VIA DE VOLGENDE ACTIES KAN EEN EFFICIËNTE VOORKOMING WORDEN BEREIKT:

MAATREGEL 1: Uitvoeren van een analyse van de risico's voor het milieu en de gezondheid vóór het doelbewust introduceren van nieuwe exotische soorten in België; aanleggen van een waarschuwingslijst

BESCHRIJVING: Nog niet ingeburgerde exoten waarvoor een doelbewuste introductie op het Belgisch grondgebied wordt overwogen, dienen te worden onderworpen aan een risicoanalyse op basis van gestandaardiseerde criteria (zie de ISEIA-protocol zoals geïmplementeerd door het Belgisch forum over invasieve soorten⁴). Er dient een waarschuwingslijst te worden aangelegd voor de registratie van nog niet in België ingeburgerde exoten die in andere regio's met gelijkaardige eco-klimatische kenmerken als schadelijk worden gekenmerkt.

TOEVOEGING GROEP 7: Hierbij dient men, naast bestrijding van *black list*-soorten, zich te concentreren op exoten met een invasief karakter die nog niet op het Belgische grondgebied gevestigd zijn (*warning list*), dan op exoten in het algemeen. Bovendien moet gewaakt worden over de definities, zodat soorten niet door een natuurlijke uitbreiding van hun areaal op een zwarte lijst terecht komen. Het bestaande systeem van evaluatie van exoten wordt algemeen gezien als een goede basis voor een gestandaardiseerde benadering door de betrokken overheden, en zou eveneens voorgesteld kunnen worden op Europees niveau. De bestrijding van deze invasieve soorten dient geïntegreerd te worden in het breder controlebeleid voor inheemse soorten die een problematische uitbreiding kennen, bijvoorbeeld onder invloed van de klimaatverandering.

⁴ Meer informatie over de ISEIA-protocol voor analyse van milieurisico's en het lijststelsel voor exotische soorten in België is beschikbaar op <http://ias.biodiversity.be>

Er wordt eveneens aandacht gevraagd voor het probleem van mogelijke genetische pollutie, onder andere door GGO's.

Er dient overigens te worden opgemerkt dat sommige soorten in bepaalde gebieden van België als invasief kunnen worden beschouwd, maar daarom nog niet in andere gebieden van ons land.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Wetenschappers, wetenschapsbeleid, ministerie met bevoegdheid over milieu en gezondheidsrisico's, platform biodiversiteit

VRAGEN/OPMERKINGEN:

- *Bij de verdere uitwerking dient bepaald te worden hoe men bepaalt welke soorten in dit systeem worden geïntroduceerd. Hierbij kunnen de IUCN definities een eventuele objectieve basis vormen.*
- *Er bestaat mogelijk een tekort aan middelen om lijsten uit te breiden.*
- *In welke mate moet men zich op uitheemse genetische subpopulaties richten?*

MAATREGEL 2: Ontwikkelen van gedragscodes in samenwerking met de belangrijkste sectoren die introductie van invasieve exoten in België in de hand werken; aanpassing van het wet- en regelgevend kader

BESCHRIJVING:

Er dienen maatregelen te worden genomen teneinde de introductie door een aantal belangrijke sectoren te beperken van al dan niet op het Belgisch grondgebied aanwezige exotische soorten die als potentieel schadelijk voor het leefmilieu en/of de volksgezondheid worden gekenmerkt (= zwarte lijst en waarschuwingslijst van het Belgisch forum over invasieve soorten). Een nauw partnerschap dient te worden aangegaan met elk van de betreffende sectoren om de efficiëntie en de aanvaarding van de voorgestelde maatregelen te garanderen. De maatregelen kunnen van diverse aard zijn (verbod op invoer, uit-de-handelname, specifieke labeling, belasting, etc.); het kan verder vrijwillige maatregelen (gedragscodes) of juridisch bindende maatregelen betreffen. Ook dient er een analyse van de eventuele economische gevolgen van deze maatregelen te worden uitgevoerd.

TOEVOEGING GROEP 7: De ontwikkeling van een geharmoniseerde aanpak over de verschillende overheden, in samenwerking met de betrokken sectoren, zou een meerwaarde met zich meebrengen, en is een logisch gevolg van ontwikkelingen op Europees niveau. Binnen de EU wordt op vraag van lidstaten, in het bijzonder België, aan een regelgeving rond exoten gewerkt. Het is echter onduidelijk welk het bindend karakter hiervan zal zijn. Betere resultaten kunnen worden verkregen via informatie en motivering van de actoren op het terrein dan via dwingende maatregelen. Het is belangrijk een evenwicht te zoeken tussen het versterken van informatie en motivatie van actoren op het terrein en wettelijke bindende maatregelen. Een Europese Verordening (Règlement) of Richtlijn terzake zou, naast de reeds bestaande CITES-reglementeringen (enkel toestand van de lokale populaties), kunnen beletten dat (buiten landbouwgebruik) *warning list*-soorten in de EU geweed worden.

Op federaal niveau werden reeds lijsten voor handel in soorten ingesteld, die eventueel kunnen uitgebreid worden door positieve of negatieve lijsten voor verhandeling van exoten. Aan de Belgische Schengengrenzen zouden de controles die nu reeds plaatsvinden in het kader van de CITES-wetgeving kunnen uitgebreid worden met mogelijks invasieve soorten. De efficiëntie hiervan is, indien enkel aan de Belgische grenzen, echter beperkt.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Gewestelijke en federale besturen met milieu- (en volksgezondheids-)bevoegdheid, privé-sector, platform biodiversiteit, POD Wetenschapsbeleid, CCIM Biodiv – Contactgroep exoten.

MAATREGEL 3: Opzetten van een waarschuwingssysteem voor vroege detectie van de inplanting van nieuwe invasieve exoten in België

BESCHRIJVING:

Er dient een waarschuwingssysteem te worden opgezet om zo vroeg mogelijk de aanwezigheid te detecteren van invasieve exoten die in de waarschuwingslijst zijn opgenomen (zoals ad 1 gedefinieerd); de detectie van invasieve exoten dient optimaal te gebeuren tijdens de inplantingsfase op ons grondgebied, zodat controle door de bevoegde gewestelijke diensten mogelijk wordt. De detectie van deze soorten dient te gebeuren via een nauwe synergie tussen alle betrokken actoren in het kader van de milieupvolgingsprogramma's in België. Er dienen hulptools voor het identificeren van deze soorten te worden ontwikkeld, alsook een systeem waarmee verdachte observaties snel kunnen worden geïdentificeerd en gecommuniceerd.

TOEVOEGING GROEP 7: De bestrijding van deze invasieve soorten dient geïntegreerd te worden in het breder controlebeleid voor inheemse soorten die een problematische uitbreiding kennen, bijvoorbeeld onder invloed van de klimaatverandering. Dit wil zeggen dat niet enkel invasieve soorten kunnen o.i.v. klimaatveranderingen voor problemen zorgen.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Wetenschappelijke wereld, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, wetenschapsbeleid, besturen met bevoegdheid over biodiversiteitscontrole, milieubeschermingsverenigingen, platform biodiversiteit, CCIM-Biodiv contactgroep IAS.

MAATREGEL 4: Aannemen van een communicatieplan bij de professionele actoren en het brede publiek

BESCHRIJVING:

Het geheel aan maatregelen dat hierboven wordt beschreven dient te worden vergezeld van een grootschalig communicatieplan (artikels, reportages, conferenties, website, enz.) teneinde de betrokken actoren en het publiek in te lichten over de gevaren die gepaard gaan met de introductie van invasieve exoten en over de

verschillende instrumenten om de introductie en de verspreiding van deze exoten in het milieu tegen te gaan.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Gewestelijke en federale besturen met milieubevoegdheid, wetenschappelijke instellingen, privé-sector.

Maatregel 5: Evaluatie van de economische impact van biologische invasies in België (cost of action versus cost of inaction)

BESCHRIJVING:

Een onderzoek uitvoeren om de kost van biologische invasies te evalueren voor de ecosystemen, de economische activiteit van de betrokken sectoren, de volksgezondheid, en om het budget te bepalen dat dient te worden aangewend om deze invasies te controleren. Concreet dient men over een instrument te beschikken waarmee de huidige en de toekomstige kosten van deze invasies kunnen worden geëvalueerd op basis van verschillende op België toepasbare beheersscenario's.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

FOD Economie, DG Leefmilieu, ANB, DGRNE, BIM-IBGE, POD Wetenschapsbeleid, wetenschappelijke instellingen, ...

MAATREGEL 2: Synergieën klimaat – biodiversiteit

Bijdragen ter staving van de argumenten m.b.t. strategie rond bossen van de federatie bosbouw en WWF werden opgenomen in ANNEX II en III.

Een betere en meer coherente implementatie en opvolging van verschillende globale en regionale verdragen op nationaal niveau is één van de doelstellingen van de Nationale Biodiversiteitsstrategie. Verscheidene honderden internationale overeenkomsten zowel op mondiaal als regionaal niveau verstrekken het juridisch kader voor verschillende milieukwesties. Nochtans, blijft de implementatie op nationaal niveau van deze massa verplichtingen een reusachtige uitdaging, hoofdzakelijk wegens beperkte financiële en menselijke middelen. Bij de ontwikkeling van adaptatie- en mitigatiemaatregelen in het kader van het klimaatbeleid dient men er steeds over te waken dat deze een opportuniteit en geen bedreiging vormen voor biodiversiteit. Zorgen voor de globale coherentie van de genomen maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit en ter bestrijding van de globale opwarming.

Tekst aangeleverd door Federatie bosbouw, Geen Consensus – steun van FEB/VBO; voorbehoud van de rest van de WG

Net zoals er moet voor worden gezorgd dat de maatregelen ter bestrijding van de klimaatverandering niet ten koste gaan van de biodiversiteit, mogen de maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit niet ten koste gaan van de bestrijding van de klimaatverandering.

Aangezien verschillende internationale en regionale akkoorden vaak betrekking hebben op gelijkaardige thema's, zou een meer efficiënte en coherente implementatie kunnen bekomen worden indien rond deze thema's meer gestructureerde informatie beschikbaar zou zijn. Dit zou ertoe bijdragen om

- de kennis te bevorderen van een brede groep deskundigen
- de communicatie met sectoren te versterken
- de interne coördinatie te verbeteren
- alsook meer coherente Belgische posities te verdedigen in verschillende fora.

MAATREGEL 1: TEMATEA

BESCHRIJVING:

Teneinde deze informatie beter te structureren zullen, met behulp van onder andere de TEMATEA Module in verband met Klimaatverandering en Biodiversiteit (<http://www.tematea.org/?q=node/12>), concrete activiteiten voorgesteld en uitgevoerd worden voor een betere en meer coherente uitvoering van de bestaande Belgische strategische plannen en verplichtingen onder de relevante regionale en globale instrumenten. Dit zal onder andere gebeuren via een nationale workshop die het huidig nationaal beleid identificeert en evalueert betreffende coherentie tussen biodiversiteit en klimaat.

Daarbij zullen ook de aanbevelingen van de Biodiversity and Climate Change Meeting (Brussels, 21-22/5/2007) worden opgenomen. Door de aanbevelingen van de nationale workshop, worden de plannen, beleid & programma's ter uitvoering van de Rio Conventies (oa evaluaties, adaptatie, mitigatie, wetgeving enz.) meer efficiënt en coherent gemaakt. Deze aanbevelingen werken ook door in het formuleren van projectvoorstellen en dragen zo bij tot ondersteuning van de Rio doelstellingen in ontwikkelingsprojecten.

Op basis van deze informatie, zullen de zwakke plekken aangepakt worden en waar nodig de coördinatiemechanismen versterkt worden.

OPMERKINGEN GROEP 7: Bij de voorgestelde analyse/*mapping* van de bestaande maatregelen dienen de specialisten van de verschillende beleidsdomeinen betrokken te worden. Hetzelfde geldt voor de ontwikkeling van een implementatiestrategie. In het bijzonder lijkt de betrokkenheid noodzakelijk van die groepen ingesteld in het kader van BELSPO en het biodiversiteitsplatform die zich specifiek richten op de relatie klimaat en biodiversiteit.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Regionale en federale administraties, NGO's, academische wereld, relevante instituten, biodiversiteitsplatform, [POD Wetenschapsbeleid](#).

MAATREGEL 2: Duurzaamheidscriteria aankoopbeleid koolstofkredieten

BESCHRIJVING: Voor het behalen van de emissiereductiedoelstellingen onder het Protocol van Kyoto kunnen de overheden een beroep doen op de aankoop van koolstofkredieten via de flexibele mechanismen CDM en JI (Clean Development Mechanism en Joint Implementation).

Actie: De Belgische overheden, zo zij hier nog geen rekening mee houden, zullen in hun aankoopbeleid criteria voor duurzaamheid, in het bijzonder de impact op de biodiversiteit, opnemen en uitvoeren.

OPMERKINGEN GROEP 7: Momenteel maken de verschillende Belgische overheden gebruik van verschillende duurzaamheidscriteria in het kader van hun aankoopbeleid van koolstofkredieten. Een gelijkschakeling/harmonisering over de verschillende bestuursniveaus wordt aanbevolen, waarbij ook biodiversiteitscriteria worden geïntegreerd.

Voorbehoud VOKA: *“Een harmonisering en gelijkschakeling van de duurzaamheidscriteria in het kader van het aankoopbeleid is inderdaad nodig. Deze inspanning zou echter beter gebeuren op Europees niveau i.p.v. op federaal niveau zodat het uitgangspunt gelijk is in alle Europese landen. Dit om een concurrentie nadeel voor bepaalde regio's vermijden.”*

De verschillende bestuursniveaus dienen in hun aankoopbeleid rekening te houden met de criteria van duurzame ontwikkeling waarbij ook biodiversiteitscriteria worden geïntegreerd. Deze inspanning dient uitgevoerd te worden in samenwerking met de relevante stakeholders.

Insteek Sébastien LOISEAU, Conseiller Département Ecologie Industrielle FORTEA.
Mede ondersteund door VOKA

“De voorgestelde criteria ter bevordering van de biodiversiteit mogen geen barrière vormen voor de reeds streng gereguleerde toegang tot de JI- en de CDM-mechanismen. De criteria mogen niet zodanig stringent zijn en administratieve zwaarte met zich meebrengen dat dragers van kleinschalige projecten erdoor de toegang tot de markt worden ontzegd. Een harmonisering van de criteria tussen de verschillende landen dient effectief te worden ingevoerd om concurrentievervalsing tussen projectdragers te voorkomen.”

Geen Consensus. Sterk voorbehoud van verschillende leden WG: onduidelijk op welke wijze een harmonisatie in dit geval tot een handelsbarrière zou leiden.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Regionale en federale administraties, financiële sector betrokken bij de aankoop/verkoop van koolstofkredieten, vakbonden

MAATREGEL 3: Bosbeheer - REDD mechanisme en biodiversiteit

BESCHRIJVING:

Ontbossing is verantwoordelijk voor ongeveer 20% van de totale antropogene uitstoot van broeikasgassen en een belangrijke oorzaak voor het verlies aan biodiversiteit wereldwijd. Het reduceren van emissies van ontbossing en bosdegradatie, voornamelijk in ontwikkelingslanden,

Reducing Emissions of Deforestation and forest degradation in Developing countries (of REDD) is dan ook een belangrijke pijler om de klimaatverandering tegen te gaan, maar kan tegelijk ook het verlies aan biodiversiteit beperken en bijdragen tot de 2010-doelstelling. Op Europees en internationaal niveau zal het onderhandelingsproces actief ondersteund worden met het oog op de ontwikkeling van een evenwichtig REDD-mechanisme.

Strijd tegen ontbossing en het duurzame beheren van bestaande bossen dienen hand in hand te gaan. Het zijn twee zijden van eenzelfde medaille.

Acties:

De Belgische deelname richt zich hoofdzakelijk op het voorbereiden van Europese posities. In deze context zal België aandringen op de ontwikkeling van een REDD-mechanisme dat het belang van biodiversiteit en lokale en inheemse volken in rekening neemt. De Belgische coördinatie zal gebeuren in een contactgroep die daartoe zal opgericht worden onder het CCIM.

Daarnaast zou de Belgische ontwikkelingssamenwerking aangespoord worden om pilootprojecten te lanceren die bijdragen aan het reduceren van ontbossing in de partnerlanden en het bevorderen van duurzaam bosbeheer. Een actieve ondersteuning van COMIFAC behoort ook tot de mogelijkheden.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN: Regionale en federale administraties, NGO's, vakbonden

MAATREGEL 4: Biodiversiteitscriteria herbebossingsprojecten

BESCHRIJVING:

Naast het behoud van bestaande bossen kan de aanplanting van bossen eveneens de klimaatverandering tegengaan. Dergelijke herbebossingsprojecten (bv. met het oog op klimaat) moeten voldoen aan duurzaamheidscriteria, en mogen geen negatieve impact hebben op de bestaande biodiversiteit.

Ook in het kader van herbebossingsprojecten zal België aandringen op een beleid dat het belang van biodiversiteit en lokale en inheemse volken in rekening brengt. De Belgische coördinatie zal gebeuren in een contactgroep die daartoe zal opgericht worden onder het CCIM.

Hoewel het nationaal herbebossingsbeleid in principe een gewestelijke materie vormt, vormen enkele bepalingen in de federale wetgeving een belemmering bij de herbebossing van landbouwgebied in België. De wijziging van deze bepalingen dient in overweging genomen te worden.

Commentaar WG - de laatste passage dient afgetoetst te worden met betrokken stakeholders

Voorbehoud/verzet m.b.t. dit voorstel van Boerenbond en AVBS Algemeen Verbond van de Belgische Siertelers en Groenvoorzieners.

BB en AVBS zijn van mening dat bebossing in het agrarisch gebied niet kan worden toegestaan, tenzij het gaat om landbouwbos (dit betekent ondermeer de teelt van korte omloophout) of tijdelijke bebossing door landbouwers in het kader van het Europees landbouwbeleid (zijnde het PDPO in Vlaanderen).
http://www.boerenbond.be/hosting/boerenbond/bb_site.nsf

Bij herbebossingprojecten, ook in functie van klimaat, dient de voorkeur te worden gegeven aan het gebruik van inheemse soorten, indien deze soorten geschikt zijn voor het vooropgestelde doel.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Regionale en federale administraties, NGO's, vakbonden

MAATREGEL 5: Aanpassing aan de klimaatverandering

BESCHRIJVING:

De aanpassing aan de klimaatverandering is voor alle landen belangrijk, maar meer bepaald voor de ontwikkelingslanden waarvan de economie sterk afhankelijk is van het klimaat (landbouw, toerisme en visvangst) en die een geringere aanpassingscapaciteit hebben. Een samenwerking met de federale diensten die belast worden met het uitvoeren van projecten buiten België (waaronder Ontwikkelingshulp) is hoogst belangrijk om onder meer het duurzaam behoud van de biodiversiteit te bevorderen in aanpassingsprojecten.

Het behoud van de biodiversiteit is een essentieel onderdeel van de aanpassing; biodiversiteit draagt immers bij tot de input van een groot aantal ecosysteemdiensten. Deze diensten staan centraal in de aanpassing; het betreft hier goederen zoals voedsel, veevoeder en farmaceutische producten, en diensten zoals recycling van voedingsstoffen en hydrologische doorstroming.

De biodiversiteit speelt een sleutelrol in de aanpassing aan de gevolgen van de klimaatverandering. Mangroven en lagunesystemen beschermen bijvoorbeeld kusten tegen extreme klimatische gebeurtenissen; landbouwbiodiversiteit houdt een genetische pool in stand die essentieel kan blijken voor het veiligstellen van de voedselzekerheid.

De nationale strategie inzake biodiversiteit voorziet onder meer de studie en de opvolging van de gevolgen van de klimaatverandering voor de biodiversiteit en het zekerstellen van coherentie wat betreft de engagementen en akkoorden rond biodiversiteit en de implementering ervan, in het bijzonder tussen het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering en de Conventie inzake biologische diversiteit.

De volgende acties kunnen worden overwogen voor wat betreft aanpassing en op het vlak van mitigatie, en dit zowel op nationaal als internationaal niveau:

- biodiversiteit beter laten doorwegen in de aanpassingsmaatregelen voor een geïntegreerd beheer van de Belgische kustgebieden;
- onderzoeksprojecten bevorderen die rekening houden met aanpassing, bijvoorbeeld maatregelen tot aanpassing aan de klimaatveranderingen uitwerken/voorstellen en de kosteneffectiviteit ervan evalueren wat betreft biodiversiteit;
- biodiversiteit bevorderen bij projecten voor aanpassing aan de klimaatveranderingen in ontwikkelingslanden
- bijvoorbeeld adaptatieplannen voor het stijgen van zee en rivierpeilen en plannen voor behoud van genetische variabiliteit (genenbanken, arboreta,...), grotere aaneengesloten gebieden met een grotere natuurwaarde, verbindingzones, ...

Door middel van het opstellen van best practices inzake adaptatie/mitigatie en biodiversiteit een bredere groep van sectoren bij dit proces betrekken.

OPMERKINGEN GROEP 7: Op het vlak van internationale ontwikkelingssamenwerking kan het fonds ingesteld onder de UNFCCC aangewend worden voor adaptatiemaatregelen. België heeft echter nog geen bijdrage toegezegd voor dit fonds. Gezien het hoger beschreven belang zou een eventuele bijdrage vanuit België in overweging genomen moeten worden. Daarnaast worden momenteel de richtlijnen opgesteld voor in het kader van de 5th *replenishment*. België kan ervoor pleiten om het onderwerp adaptatie en biodiversiteit op te nemen als een mogelijke activiteit die ondersteund kan worden vanuit dit fonds.

De gevolgen voor biodiversiteit van adaptatie en mitigatietechnieken dienen zowel opgenomen te worden in het kader van de CCIM Stuurgroep klimaat, als in het kader van de stuurgroep biodiversiteit, teneinde de expertise van beide groepen te benutten. De betrokkenheid van de stakeholders, waaronder sectoren, moet hierbij verzekerd worden.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Federale en gewestelijke besturen (Milieu, Ontwikkelingssamenwerking, Wetenschapsbeleid, Ruimtelijke ordening, Infrastructuurbeheerders/Water, enz.), NGO's, energiesector, vakbonden, Belgisch platform voor biodiversiteit (BELSPO).

MAATREGEL 6: Biobrandstoffen – duurzaamheidscriteria

BESCHRIJVING:

Omwille van veranderend landgebruik alsook het soort gewassen dat gebruikt wordt in de productie van biobrandstoffen, is er een grote interactie tussen biobrandstoffen enerzijds en het behoud van biodiversiteit anderzijds. Deze interactie kan positief zijn (bijv. minder intensief landgebruik) maar kan ook een grote negatieve invloed hebben (bijv. verlies waardevolle gebieden, gebruik invasieve soorten). Voor sommige leden van de WG moeten duurzaamheidscriteria voor *biofuels* onder andere kijken naar:

- Optimalisatie van behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit
- veranderingen in landgebruik met negatieve impact op biodiversiteit als cut-off criterium
- Indirecte veranderingen van landgebruik ("*displacement*" of "*leakage*" effecten)
- Bevorderen van duurzaam bosbeheer en landbouw, onder andere door het

- gebruik van de juiste soorten
- Toepassing van de Ecosysteembenadering
 - Toepassing van EIA en SEA
 - Toepassing van CBD richtlijnen in verband met exotische invasieve soorten
 - Toepassing van het voorzorgsprincipe
 - Behoud van goede socio-economische condities, vooral voor lokale en inheemse gemeenschappen
 - Optimalisatie van educatieve, voorlichtings- en opleidingsprogramma's waardoor de lokale bevolking toegang kan krijgen tot betrokken tewerkstelling en banen (vereiste vaardigheden, omscholingen, ...)
 - Ratificatie en effectieve toepassing van de conventies over de fundamentele arbeidsnormen van de Internationale Arbeidsorganisatie in het land waar de *biofuels* geproduceerd worden

Naast bovenstaande criteria inzake biodiversiteit dienen eveneens socio-economische criteria in aanmerking genomen te worden. Behoud van goede socio-economische condities, vooral voor lokale en inheemse gemeenschappen.

Dergelijke duurzaamheidscriteria voor de productie en consumptie van biobrandstoffen in verband met ecologische en sociale aspecten zullen door België sterk gepromoot worden binnen de relevante Europese en internationale kaders alsook nationaal.

Andere leden zijn voorstanders van het toepassen van dezelfde criteria inzake duurzame ontwikkeling als voor biomassa, zowel voor energiedoeleinden (biobrandstoffen of meer conventionele brandstoffen) als voor "grondstof"-doeleinden (hout, papier, ...).

Verder dienen duurzaamheidscriteria voor biomassa (energie en grondstof) zich te richten op de **relevante lokale aspecten die specifiek zijn aan het land- of bosbouwbedrijf**. Het gaat hier over **lokale** aspecten, m.a.w. aspecten waarvan de relevantie beperkt blijft tot de exploitatie zelf. Macro-economische aspecten, zowel op sociaal-economisch vlak als voor wat het milieu betreft, dienen te worden behandeld binnen de beleidsopties zelf (bv. het vastleggen van doelstellingen ter bevordering van het gebruik van agrobrandstoffen kan aanleiding geven tot prijsstijgingen, ...); hiervoor dienen eigen instrumenten te worden opgezet. Het gaat hier eveneens om aspecten die **specifiek zijn aan het land- of bosbouwbedrijf**, zoals bijvoorbeeld problemen i.v.m. bodemverarming en -degradatie als rechtstreeks gevolg van de exploitatie. Meer transversale problematieken worden behandeld via specifieke beleidsopties en instrumenten.

Ten slotte dienen deze criteria idealiter op wereldvlak, maar ten minste op Europees vlak, te worden aangenomen. Vanuit dit streven dient elk land de vastgelegde criteria aan te houden en daar geen bijkomende criteria aan toe voegen. De weerhouden criteria moeten meetbaar en controleerbaar en/of certificeerbaar zijn.

Internationaal: UN Verdrag voor Biodiversiteit

Biobrandstoffen en de gevolgen voor behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit werden voor de eerste keer besproken binnen het UN Biodiversiteitsverdrag (CBD) in 2007. Biobrandstoffen maken deel uit van de discussies in verband met de

werkprogramma's voor landbouwbiodiversiteit en bosbiodiversiteit (oa met de GGO Bomen) en dit onderwerp zal dus zeker een belangrijk onderwerp zijn op de 9de Conferentie der Partijen (COP) van de CBD in mei 2008 in Bonn. Van de COP9 wordt verwacht dat er een duidelijke boodschap wordt ontwikkeld naar relevante fora waar duurzaamheidscriteria worden ontwikkeld om biodiversiteitsaspecten terdege op te nemen.

Europese Unie

Voor de EU is het verband tussen de productie en consumptie van *biofuels* en de gevolgen hiervan voor biodiversiteit zeer belangrijk. De belangrijkste manier om te verzekeren dat negatieve effecten vermeden of beperkt worden is door het opnemen van biodiversiteits-aspecten in duurzaamheids- of kwaliteitscriteria voor biobrandstoffen. Onder Portugees voorzitterschap werd daarom een EU submittie naar de CBD gestuurd waarin integratie van biodiversiteitsaspecten in de criteria benadrukt werd. Dezelfde boodschap werd ook opgenomen en versterkt in de EU Raadsconclusies van juni 2007 en van maart 2008. Op COP9 zal de EU er dus naar streven dat binnen de CBD richtlijnen worden ontwikkeld, in samenwerking met relevante organisaties, om integratie van biodiversiteit te verzekeren wanneer standards, certificering of andere duurzaamheidscriteria worden ontwikkeld voor *biofuels* door bijvoorbeeld FAO, OESO, Global Bioenergy Partnership, UNEP, en het Internationaal Energie Agentschap.

Daarnaast zal België binnen de EU onderhandelingen in verband met de duurzaamheidscriteria binnen de Richtlijn voor Hernieuwbare Energie een sterke positie blijven houden met betrekking tot biodiversiteitsaspecten.

Belgisch niveau

Ook binnen België zal de naleving van verplichtingen in verband met biodiversiteit sterk worden verdedigd en aangemoedigd waar relevant, in het bijzonder binnen het energie-, transport- en klimaatbeleid. Verder zal ook het Belgisch aankoopbeleid de meest strikte interpretatie van duurzaamheid in verband met biodiversiteit in acht nemen.

OPMERKINGEN GROEP 7: Verschillende aspecten van het dossier biobrandstoffen worden besproken in verschillende vergaderfora. Het is belangrijk dat de relatie tussen biobrandstoffen en biodiversiteit in eerste instantie besproken wordt door de biodiversiteitsexperten, maar dat een volledige integratie van de afwegingen omtrent biodiversiteit in de bredere discussie rond biobrandstoffen blijft verzekerd. Dit geldt eveneens voor de behandeling van biodiversiteitsaspecten van het thema biobrandstoffen in het kader van de Lente van het Leefmilieu.

De sterke stijging van productie en consumptie van biobrandstoffen houdt risico's in voor een negatieve impact op de biodiversiteit. De ontwikkeling van duurzaamheidscriteria, met inbegrip van biodiversiteitscriteria voor de productie en consumptie van biobrandstoffen is noodzakelijk. Een gezamenlijke positiebepaling van de verschillende niveau's is wenselijk.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

Regionale en federale administraties, brandstofproducenten en –verdelers, internationale en Europese onderhandelaars, vakbonden.

MAATREGEL 3: Biodiversiteit en marien milieu

OPMERKINGEN GROEP 7: De WG meent dat, gelet op de expertise die beschikbaar is op de verschillende niveaus, de ambities m.b.t. het behoud van de biodiversiteit in het marien milieu, ambitieuzer mogen zijn. Maatregelen ter bescherming van het mariene milieu, inbegrepen een duurzaam karakter van de zeevisserij zijn niet enkel in het belang van het leefmilieu, ze zijn ook een garantie voor het voortbestaan van de zeevisserijsector.

Maatregelen m.b.t. de bv. de Noordzee hebben enkel zin als ze gecoördineerd en uitgevoerd worden op EU niveau. Initiatieven kunnen betrekking hebben op een heroriëntatie van de Europese visserij – omschakeling van boomkor naar meer duurzame vismethoden, zoals beoogd door het Visserijplan, het aftasten van de mogelijkheden van aquacultuur, het leggen van de link met distributeurs – informatie over duurzaamheid, labeling, onderzoek naar het belang van rustzones of het niet bevissen tijdens de paiperiode van bepaalde soorten.

Binnen België is de zeevisserij geregionaliseerd. De WG meent dat een verder uitbreiden van een structureel overleg zowel het leefmilieu als de visserij ten goede kan komen. In een aantal gevallen, bv. het opstellen van Instandhoudingsdoelstellingen voor de mariene Natura 2000-gebieden is een nauwe samenwerking van regionale en Federale partners onontkomelijk.

De WG pleit eveneens voor het bundelen van de competenties m.b.t. tussenkomsten in internationale fora m.b.t. bescherming van de biodiversiteit in het marien milieu.

MAATREGEL 1: Rechtstreekse bescherming van kwetsbare soorten

BESCHRIJVING:

De rechtstreekse bescherming van kwetsbare soorten of soortgroepen is een verdere potentiële prioriteit. Van een groot aantal mariene soorten (kraakbeenvissen, zeeschildpadden, zeezoogdieren..) is de omvang van de populaties de laatste tien jaar dramatisch geslonken, waardoor deze soorten nu met uitsterving worden bedreigd.

TOEVOEGING GROEP 7: Bijkomende aandacht is nodig voor het geheel aan bedreigde mariene soorten. Een belangrijke referentie zijn de lijsten van bedreigde soorten opgesteld op het niveau van de EU, OSPAR, IUCN, CMS, IWC en ASCOBANS. Hierbij dient de nadruk gelegd te worden op het duurzaam beheer van deze soorten, een basisvoorwaarde voor het overleven van de economische sectoren die deze soorten exploiteren.

Dit is onder meer het geval voor de haaien, een soortgroep waarvan de bescherming tijdens de eerstvolgende jaren op de internationale beleidsagenda zal worden gezet. Ondanks dat de haaien – samen met de walvissen – een van de belangrijkste soorten voor het zeeleven uitmaken, bestaat er nog geen functioneel stelsel om de bescherming ervan zeker te stellen. De bescherming van de haaien is een potentieel dossier waarop België tijdens de komende jaren van een positief engagement blijf zou kunnen geven door de zaak van deze diersoort te pleiten in de relevante fora teneinde een aangepast stelsel voor de bescherming en de instandhouding ervan te

verkrijgen. Deze prioriteringsactie kadert in een optimaliseringsoefening van de inspanningen rond bescherming en instandhouding.

TOEVOEGING GROEP 7: Teneinde in een effectieve bescherming van deze soorten te kunnen voorzien, is een koppeling noodzakelijk met het Belgisch en Europees Visserijbeleid. Dit wordt verder uitgewerkt onder maatregel 4.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

BMM, DG Leefmilieu, Buza, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, Sectorale en sociale organisaties, SDVO, NGO's, ANB, POD Wetenschapsbeleid

MAATREGEL 2: Opstellen van "beleidsplannen" voor het beheer van de in 2005 vastgelegde beschermde mariene gebieden (bestaande gebruikersakkoorden, gebruikers van de mariene ruimte)

BESCHRIJVING:

In onze mariene wateren werkt de Dienst Marien Milieu van het DG Milieu in 2008 aan het opstellen van "beleidsplannen" voor het beheer van de in 2005 vastgelegde beschermde mariene gebieden. Daarvoor zal de dienst zich baseren op de bestaande gebruikersakkoorden en ook de gebruikers van de mariene ruimte bij het werk betrekken om zo een daadwerkelijk actieprogramma op te stellen voor een optimale bescherming van de relevante soorten en habitats zoals die in 2005 zijn vastgelegd (bestaande gebruikersakkoorden, gebruikers van de mariene ruimte). De huidige wetgeving voorziet een openbare raadpleging over een voorontwerp van het plan tussen mei en eind juni 2008. Tijdens de maand juli wordt dan een ontwerpplan opgesteld dat aan de bevoegde minister zal worden voorgelegd. Aansluitend heeft de minister tot in oktober 2008 de tijd om over de regels en de processen te besluiten die tijdens de drie komende jaren van toepassing zullen zijn.

TOEVOEGING GROEP 7: De correcte invulling van de bepalingen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn vereist een betrokkenheid van alle verschillende betrokken beleidsdomeinen. Om deze betrokkenheid te verzekeren dient een structureel overleg rond marien beschermde gebieden ingesteld te worden. In dit kader kan men de wetenschappelijke ontwikkeling van de instandhoudingdoelstellingen voor deze gebieden, alsook de uitwerking van de maatregelen, op een participatieve wijze vorm geven. Hierbij dient men na te gaan in welke mate men aanspraak kan maken op Europese fondsen om gezamenlijk deze maatregelen te implementeren.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

BMM, DG Leefmilieu, Defensie, FOD Economische zaken, LNE, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, INBO, Kustgemeentes, Gebruikersgroepen, Provincie, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, VLIZ, Sectorale en sociale organisaties, SDVO, NGO's, ANB, POD Wetenschapsbeleid, havens

MAATREGEL 3: Binnen de thematiek “geïntegreerd beheer van de kustgebieden” participatief samenwerken met de actoren die mee deelnemen aan de interface tussen land en zee.

BESCHRIJVING:

Concreet gaat het erom aanwezig te zijn in fora zoals het « coördinatiepunt duurzaam kustbeheer » om daar enerzijds een aangepaste communicatie te voeren over de uitdagingen op grote schaal en anderzijds er nuttig de lokale verwachtingen en de verwachtingen van het terrein op te nemen.

TOEVOEGING GROEP 7: Samenwerking tussen de verschillende actoren aan de kust is vereist voor volgende onderwerpen, die kunnen opgenomen worden in het werkprogramma van het Coördinatiepunt.

- Olievervuiling: Hoewel op Vlaams niveau regelgeving bestaat die olievervuiling in de Vlaamse binnenhavens dient te beperken, is deze niet operationeel. In verschillende havens ontbreken operationele actieplannen bij vervuiling, en oliebestrijdingsmateriaal onvoldoende aanwezig. Eventuele vervuiling komt via de sluisen in zee terecht.
- Vervuiling door pleziervaart: Aan boord van de vele pleziervaartuigen in België wordt een belangrijke hoeveelheid afval geproduceerd. Een belangrijke hoeveelheid hiervan komt in zee terecht. Onder meer de uitbreiding van de havenfaciliteiten, een betere controle en een bewustmakingcampagne gericht naar deze doelgroepen zou een mogelijke meerwaarde kunnen bieden. Cf.: blauwe vlag initiatief tussen overheid en pleziervaart.
- Vuilophaling door de gemeenten: Afval op de stranden is een probleem wat gedurende het gehele jaar aanwezig is, maar een hoogtepunt bereikt gedurende de zomermaanden. Bij hoog tij verdwijnt dit afval in zee. Via het coördinatiepunt dient men hierover in overleg treden met de Belgische kustgemeenten, teneinde vaker opruimacties te organiseren. Dit dient te gebeuren op een ecologisch verantwoorde manier.

In dit verband dient men op te merken dat de POD wetenschapsbeleid een studie ontwikkeld heeft betreffende de impact van afval op het marien milieu.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

BMM, DG Leefmilieu, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, VLIZ, Provincie, Kustgemeenten, [Sectorale en sociale organisaties](#), [SDVO](#), NGO's, ANB, wetenschapsbeleid

MAATREGEL 4: In nauwe samenwerking met de Vlaamse administratie bevoegd voor de zeevisserij tussenkomen waar nood bestaat aan een overeenstemming van de economische en sociale aspecten van de zeevisserij en een doordacht beschermingsbeleid van het mariene milieu.

TOEVOEGING GROEP 7: Een duurzaam visserijbeleid is belangrijk voor het behoud van mariene biodiversiteit, alsook voor het verzekeren van het behoud van de Belgische visserijsector. In het kader van de Europese instellingen, de VN en de FAO worden maatregelen ontwikkeld die hoogst relevant zijn op zowel leefmilieu als op socio-economisch vlak. Het is echter onduidelijk op welke wijze

leefmilieuadministraties worden betrokken bij het uitwerken van het nationaal en internationaal visserijbeleid. Op dit moment bestaat er geen structureel beleidsvoorbereidend overleg tussen de bevoegde overheden en de leefmilieuadministraties, waarbinnen men gezamenlijk op zoek zou kunnen gaan naar duurzame oplossingen.

BESCHRIJVING:

De uitdaging bij deze integratie is het vinden van pragmatische werkwijzen waarin eenieder zich kan vinden, zowel voor de nationale als voor de Europese en de internationale dossiers. Daarvoor rondetafelgesprekken organiseren met het bestuur dat verantwoordelijk is voor de zeevisserij en de betrokken leefmilieuadministraties, en daar eerst de thematieken en de dossiers identificeren waarvoor er verwachtingen bestaan bij de partijen; deze verwachtingen nader bepalen, de verschillende opinies opnemen en praktisch de wijze organiseren waarop de administraties die bevoegd zijn voor zeevisserij en marien milieu samen kunnen werken aan de integratie van de milieudimensie in het visserijbeleid.

De Europese visserijpolitiek wordt onder meer bepaald in de raads werkgroep visserij, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen interne en externe visserijpolitiek. De interne visserijpolitiek is de meest relevante vanuit het oogpunt van de Belgische visserijbelangen. Het beleid ontwikkeld onder de externe visserijpolitiek is van minder groot belang voor de Belgische sector, maar van primair belang voor de bescherming van de biodiversiteit in het marien milieu in internationale wateren.

De WG pleit voor een versterking van gecoördineerde standpuntvorming inzake biodiversiteitsaspecten in de context van het externe visserijbeleid tussen de verschillende domeinen bevoegd voor aspecten van internationaal milieubeleid.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

BMM, DG Leefmilieu, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, Buza, ANB, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, VLIZ, Provincie, Kustgemeenten, Sectorale en sociale organisaties, SDVO, NGO's, ANB, POD Wetenschapsbeleid

MAATREGEL 5 Duurzaamheid van de maritieme transportsector

BESCHRIJVING: De uitdaging bij deze integratie is het vinden van pragmatische werkwijzen waarin eenieder zich kan vinden, zowel voor de nationale als voor de Europese en de internationale dossiers. Daarvoor rondetafelgesprekken organiseren met het bestuur dat verantwoordelijk is voor de maritieme mobiliteit en alle andere betrokken actoren, en daar eerst de thematieken en de dossiers identificeren waarvoor er verwachtingen bestaan bij de partijen; deze verwachtingen nader bepalen, de verschillende opinies opnemen en praktisch de wijze organiseren waarop de administraties die bevoegd zijn voor maritieme mobiliteit en marien milieu samen kunnen werken aan de integratie van de milieudimensie in het shippingbeleid.

TOEVOEGING GROEP 7: Mogelijke onderwerpen die men in het kader van dit overleg verder zou kunnen behandelen zijn emissienormen, dockside electricity, *port reception facilities*, scheepsrecyclage, ballastwater en invasieven.

Bij het aankoopbeleid voor nieuwe schepen door de overheid dient men zich te houden aan het *Clean Ship Concept*.

Onder de POD wetenschapsbeleid werden twee studies uitgevoerd inzake het kwantificeren en de ontwikkeling van een monitoringsprogramma voor emissies van zeeschepen. Het thema emissies van zeeschepen is een andere prioritair thema in de huidige oproep tot voorstellen in het kader van het SSD onderzoeksprogramma van de POD wetenschapsbeleid.

De ratificatie van de ballastwaterconventie door België (gemengd verdrag) is momenteel nog niet mogelijk, wegens technische tekortkomingen om aan de betrokken bepalingen te voldoen.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

DG Leefmilieu, DG Maritiem Mobiliteit (FOD Mobiliteit), Havenbesturen, Vlaams Departement MOW, BMM, [Sectorale en sociale organisaties](#), NGO's, wetenschapsbeleid.

Maatregel 6: Bijdragen tot de ontwikkeling van de geharmoniseerde valuatietechniek van het marien milieu, en integratie van economische valuatietechnieken van ecosysteemdiensten bij onderbouwing van een marien milieubeleid (*the cost of action versus the cost of inaction*)

BESCHRIJVING:

Een studie uitvoeren over de internalisering van de kosten rond de milieusysteemdiensten om deze tegenover de economische en sociale kosten en baten van een aantal menselijke activiteiten op zee te kunnen plaatsen. Concreet dient men over een instrument te beschikken waarmee de voor- en nadelen van een bepaalde beleidsmaatregel inzake het beheer van de menselijke activiteiten op zee kunnen worden vergeleken, ter ondersteuning van de politieke besluitvorming daaromtrent.

TOEVOEGING GROEP 7: Deze benadering werd reeds verschillende keren op nationaal en internationaal niveau toegepast. Op Vlaams niveau vindt momenteel een economische valuatiestudie plaats waarin de waarde van ecosysteemdiensten in kaart wordt gebracht. Bij het instellen van een soortgelijke studie voor het marien milieu dient met de geografische schaal te bepalen.

In het buitenland hebben dergelijke benaderingen in bepaalde gevallen geleid tot het instellen van maatregelen schadelijk voor het betrokken ecosysteem. Bij de verdere uitwerking van een dergelijke studie dient men de juiste duurzaamheidscriteria in acht te nemen, de intrinsieke waarde mee in rekening te brengen, een gebalanceerd begeleidingscomité in te stellen en een wetenschappelijke *peer review* te voorzien.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN: BMM, DG Leefmilieu, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, FOD Economie, FOD Mobiliteit, Vlaamse administraties, ANB, POD Wetenschapsbeleid, VLIZ.

MAATREGEL 4: Antarctica

1. Algemeen gesteunde maatregelen

BESCHRIJVING

In juni 2013 wordt de jaarlijkse vergadering van de [SCAR-commissie](#) in Brussel gehouden. Deze gebeurtenis op hoog niveau dient lang op voorhand te worden voorbereid en het is wenselijk dat wij ons profiel hiervoor geleidelijk opwaarderen. Daarom dient ook van de reeds ingezette initiatieven gebruik te worden gemaakt:

- Grenzen stellen aan de bioprospectie-activiteiten op Antarctica (Verdrag inzake Antarctica). Daarvoor een internet-database afronden die als onderhandelingsbasis voor het regelgevingskader kan dienen.

Dit proces wordt met ondersteuning van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties door België en Nederland getrokken; het is wenselijk een opvolging van het afgeronde product te voorzien door te trachten om de database als officieel instrument te laten aannemen bij het Secretariaat van het Verdrag inzake Antarctica via onder meer een financiële steun in 2009 (10.000 €) als de partijen bij het Verdrag met het principe instemmen.

- Verder bijdragen tot het proces m.b.t. de beschermde mariene gebieden in de Zuidelijke Oceaan (CCAMLR).

België heeft reeds intensief bijgedragen aan dit proces via "*policy*"-documenten, de oprichting van een speciaal fonds en de organisatie van een internationale workshop in Brussel; er kan een deelname aan de financiering of de monitoring van een testgebied in 2009 of 2010 worden overwogen.

OPMERKINGEN GROEP 7: Antarctica dient beschouwd te worden als één van verschillende prioritaire zones voor onderzoek en natuurbescherming. Belgische onderzoeksprojecten dragen actief bij tot het in kaart brengen van de biodiversiteit in Antarctica. In de Antarctische zone lijkt het aangewezen om de geografische scope van wetenschappelijke onderzoeksprojecten samen te laten vallen met de natuurlijke begrenzing van populaties. Beschermingsmaatregelen dienen echter verdedigd te worden in het kader van CCAMLR en het Antarctisch Verdrag, en hebben bijgevolg een politieke begrenzing. Natuurbeschermingmaatregelen ten noorden van CCAMLR worden ingesteld door regionale visserijorganisaties, wat een samenwerking tussen leefmilieu en visserijadministraties vereist bij de voorbereiding van de Belgische positie terzake.

Ook rond deze materie bestaat er binnen België een aanzienlijke expertise, verspreid over de verschillende instanties en overheden. De bevoegdheidsverdeling is acht nemend, moet verzekerd worden dat deze expertise op een optimale manier een input kan leveren bij het uitwerken van nationale standpuntbepaling in het kader van CCAMLR. Dit kan gebeuren in het kader van bestaande structuren, zoals de CCIM of DGE.

BETROKKEN ACTOREN/SECTOREN:

FOD VG, VVK en Leefmilieu en FOD Buitenlandse zaken

SYNTHESE:

		Typen maatregelen (regelgeving, vrijwillige instrumenten, economische instrumenten (ondermeer fiscale instrumenten), voorlichting/bewustmaking, O&O, steun voor innovatie, enz.)	Implementatie (bevoegde/coördinerende minister, betrokken ministers, bevoegde en betrokken besturen, rol van het maatschappelijk middenveld, nodige budgettaire en menselijke middelen)	Potentiële sociaal-economische impact
Invasieve exoten	Analyse van de risico's voor het milieu en de gezondheid	Wetenschappelijke evaluaties	POD Wetenschapsbeleid Biodiversiteitsplatform, wetenschappelijke experts, ministeries bevoegd voor milieu en gezondheidsrisico's	
	Gedragcode/raadpleging	Vrijwillige maatregel/bewustmaking	Ministeries met milieubevoegdheid, POD Wetenschapsbeleid, Biodiversiteitsplatform, privé-sector, vakbonden	Nader te bepalen
	Waarschuwingssysteem	Vrijwillig instrument	Biodiversiteitsplatform, FOD Wetenschapsbeleid	
	Bewustmaking	Voorlichting/bewustmaking	Milieubevoegde ministeries, POD Wetenschapsbeleid, KBIN	
Klimaat en biodiversiteit	Strategisch plan	Vrijwillig instrument + voorlichting/bewustmaking	Regionale en federale milieu-administraties, NGO's, academische wereld, relevante instituten, POD Wetenschapsbeleid, vakbonden	
	CDM/JI	Vrijwillige maatregel	Milieubevoegde ministeries, NGO's, POD Wetenschapsbeleid, vakbonden	
	Ontbossing	Ondersteuning internationaal beleid	Milieubevoegde ministeries, NGO's, POD Wetenschapsbeleid, vakbonden	

	Aanpassing	Ondersteuning internationaal beleid	Minister voor Klimaat, milieubevoegde ministeries, minister voor Ontwikkelingssamenwerking, POD Wetenschapsbeleid, Biodiversiteitsplatform, vakbonden	
	Biobrandstoffen	Vrijwillig instrument (om verder te gaan dan de richtlijn) + voorlichting/bewustmaking	Gewestelijke en federale besturen, vakbonden, POD Wetenschapsbeleid	
Marijn milieu	Rechtstreekse bescherming van kwetsbare soorten	Bindende / vrijwillige instrumenten	BMM, DG Leefmilieu, Buza, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, Sectorale en sociale organisaties, SDVO, NGO's, ANB, POD Wetenschapsbeleid	
	"Beleidsplannen" voor het beheer van de beschermde mariene gebieden	Vrijwillige instrumenten / voorlichting / bewustmaking / regelgevende instrumenten	BMM, DG Leefmilieu, Defensie, FOD Economische zaken, LNE, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, INBO, kustgemeentes, gebruikersgroepen, provincie, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, VLIZ, Sectorale en sociale organisaties, SDVO, NGO's, ANB, POD Wetenschapsbeleid, havens.	
	Geïntegreerd beheer van de kustgebieden	Vrijwillige instrumenten / voorlichting / bewustmaking	BMM, DG Leefmilieu, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, VLIZ, provincie, kustgemeentes, sectorale en sociale organisaties, SDVO, NGO's, ANB, POD Wetenschapsbeleid	

	Zeevisserij en milieu in overeenstemming brengen	Vrijwillige instrumenten / samenwerkingsakkoord	BMM, DG Leefmilieu, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, Buza, ANB, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, VLIZ, provincie, kustgemeenten, sectorale en sociale organisaties, SDVO, NGO's, ANB, POD Wetenschapsbeleid	
	Maritiem transport	Vrijwillige maatregel	DG Leefmilieu, DG Maritiem Mobiliteit (FOD Mobiliteit), havenbesturen, Vlaams Departement MOW, BMM, sectorale en sociale organisaties, NGO's, POD Wetenschapsbeleid.	
	Valuatietechnieken	O&O	BMM, DG Leefmilieu, Dienst voor Zeevisserij, ILVO, FOD Economie, FOD Mobiliteit, Vlaamse administraties, ANB, POD Wetenschapsbeleid, VLIZ.	
Antarctica				
	Bioprospectie op Antarctica	Vrijwillig instrument	FOD VG, VVK en Leefmilieu en FOD Buitenlandse zaken, POD Wetenschapsbeleid, BBPF	
	Geïntegreerde instandhouding van de Zuidelijke Oceaan	Internationaal beleidsengagement	FOD VG, VVK en Leefmilieu, POD Wetenschapsbeleid, BBPF	